

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 23^{ΗΣ} ΜΑΡΤΙΟΥ 1968

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΕΡΡ. ΣΚΑΣΣΗ

Ἐξοχώτατε,

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι,

Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, Κύριοι Ὑπουργοί,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Ἀναπέμπουσα τὸ «Ἐδαγγελίζου, γῆ, χαρὰν μεγάλην! Σήμερον τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον» πανηγυρίζει ἡ Ἐκκλησία τὴν 25^{ην} Μαρτίου τὴν «φανέρωσιν τοῦ ἀπὸ αἰῶνος μυστηρίου» ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν ἔννοιαν τῆς λυτρώσεως τοῦ Κόσμου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν πανηγυρίζει τὸ Πανελλήγιον τὸν ἔθνικὸν πανηγυρισμὸν ἀπὸ τοῦ διατάγματος τοῦ 1838, ὡς εἶχε φαίνεται προσδιορίσει τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Γένους καὶ ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία, ἂν καὶ ἐκ τῆς ταχείας ἐξελίξεως τῶν γεγονότων ἡ ἔκρηξις τῆς ἐπαναστάσεως ἐξεδηλώθη δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς 25^{ης} Μαρτίου εἰς περιοχὰς τῆς Πελοποννήσου. Τῆς ἀσυλλήπτου ταύτης εἰς μεγαλεῖον ἐποποιίας κυριώτατοι συντελεσται ὑπῆρξαν τοῦτο μὲν ἡ ἔθνικὴ συνείδησις καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐκπορευόμενον φιλελεύθερον πνεῦμα, τοῦτο δὲ ἡ μετὰ τούτων ἀρρήκτως ἠνωμένη χριστιανικὴ συνείδησις καὶ πίστις τοῦ Ἕλληρος καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ τοῖς χριστιανικοῖς νόμοις ἀρδευομένου καὶ εἰς Χριστὸν βαπτισθέντος Χριστιανικοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους τοῦ Μεσαίωρος. Με ἀδιάσειστον πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν ἤρχισε τὴν σταδιοδρομίαν του, οὐ μόνον τὴν εἰρημικὴν καὶ πολιτικὴν, συντάξαν καὶ διοργανῶσαν πολιτι-

κῶς πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου, ἀλλὰ καὶ τὴν στρατιωτικὴν, χωρῆσαν μὲ φρόνημα καὶ θάρρος καὶ μὲ ὄπλον τὸν τίμιον Σταυρὸν εἰς ἀπόκρουσιν παντοίων βαρβάρων ἀλλοθρήσκων λαῶν ὑπὸ τὴν Σκέπτην τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, δι' ἧς «ἐγείρονται τρόπαια καὶ δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι». Οὕτω τὸ Βυζάντιον κατώρθωσε νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν αὐτοῦ, τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἀπαυγάσματος τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, ἕως ὅτου ἐκλίνε πρὸς τὴν δύσιν του, ἀλλὰ δὲν συμπαρέσυρε καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἑλληνικόν.

Ἀντιθέτως τοῦτο ἔγινε πάλιν παγκόσμιον: Ἦδη πρὸ τῆς ἀλώσεως καὶ μετὰ τὴν προηγουμένην πολιορκίαν τῆς πόλεως τοῦ 1422 πολλοὶ σοφοὶ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἔρχονται εἰς τὴν Ἑσπερίαν εἴτε πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ τῆς ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, εἴτε διὰ τὴν ἐπικειμένην ἐν Ἰταλίᾳ Σύνοδον τῆς Φλωρεντίας (1438) περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν: Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦσαν ὁ Γεννάδιος Σχολάριος ὁ Β', ὁ Βησσαρίων, Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, ὁ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς, ὁ Γεώργιος Γεμιστὸς ἢ Πλήθων, ὁ Θεόδωρος Γαζῆς, Γεώργιος ὁ Τραπεζούντιος, ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος κ. ἄ. Περισσότεροι ὅμως εἶναι οἱ μετὰ τὴν ἄλωσιν μεταβάντες εἰς Ἰταλίαν πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ τῆς ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας. Ἐξ αὐτῶν διακρίνονται ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρις, ὁ Ἀνδρέας Ἰωάννης Λάσκαρις, ὁ Δημήτριος Χαλκοκονδύλης, ὁ Ἡπειρώτης Νικόλαος Τομαῖος, ὁ Κρής Μᾶρκος Μουσοῦρος, ὁ Μιχαὴλ Σοφιανός, ὁ Ματθαῖος Δεβαρῆς, ὁ Ἀθηναῖος Ἄγγελος Βενιζέλος κ. ἄ. Λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τοῦ μνημονευθέντος ἀνωτέρω Γεωργίου Γεμιστοῦ γράφει ὁ λυρικὸς τῆς Ἰταλίας ποιητῆς κόμης Leopardi: «οἱ Ἕλληνες, ἐλεύθεροι μὲν ὄντες καὶ αὐτόνομοι διέδωσαν τὴν ἑλληνικὴν Παιδείαν καὶ ἡμέρωσιν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Λιβύην, ὑπόδουλοι δὲ ἐγένοντο πάλιν διδάσκαλοι τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν ἔθνων». Καὶ ἀληθῶς ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ὑπῆρξε τοιαύτη καὶ τοσαύτη, ὥστε ἡ Εὐρώπη κατέστη, σὺν τῷ χρόνῳ, κέντρον Ἑλληνικῆς Παιδείας, ἣτις ἐγέννησε, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων, ἀληθῆ ἀγάπην

καὶ θερμὴν λατρείαν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα, πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, ἀνέπτυξε φιλελληνισμὸν καὶ προπαρεσκεύασε μέγα ἠθικὸν ἔρρισμα, τὸ ὁποῖον συνέβαλεν εἰς τὴν τόνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τοῦ δουλωθέντος Ἑθνους. Ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς τὴν δουλεύουσαν Πατρίδα διαμείναντας καὶ τυχόντας παιδείας, ἐκέντριζεν ἢ φήμη καὶ ἢ δόξα τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ὁμοεθνῶν λογίων. Οὗτοι ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα ἐκείνων φιλοτίμως συνετέλεσαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνόρθωσιν, ἵνα οὕτω δι' αὐτῆς φθάσωσιν εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας, διότι ἀνέκαθεν κοινὸς τόπος εἶναι καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι, ὅτι διὰ τῆς ὑ γ ι ο ὺ ς παιδείας, τὸ τονίζομεν ὑ γ ι ο ὺ ς παιδείας, θεμελιούται, διατηρεῖται καὶ σώζεται ἡ ἐλευθερία τῶν λαῶν. Κέντρα τῆς πνευματικῆς αὐτῆς προετοιμασίας ἦσαν πάμπολλα, τῶν ὁποίων ἡ ἀπλῆ ἀπαρίθμησις θὰ ἀπῆτει πολὺν χρόνον.

Ὡς καθοδηγηταὶ μετέσχον ἐνεργῶς εἰς τὴν προπαρρασκευὴν τῆς Ἑθνεγεργσίας πολλοί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν θέσιν ἔχουσιν οἱ ἰδρυταὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, καθὼς καὶ οἱ πρωτοπόροι τῆς ἐπαναστάσεως Ὑψηλάνται καὶ ἄλλοι γνωστοὶ καὶ ἄγνωστοι ἥρωες. Ἀξίζει νὰ μνημονεύεται μετὰ βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς ὁ σοφὸς Κοραῆς καὶ ὁ ἔνθεος ἐθναπόστολος καὶ ἐθνομάρτυς Ρήγας ὁ Βελεστινλῆς καὶ ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς τοῦ Ὑμνου εἰς τὴν ἐλευθερίαν Διονύσιος Σολωμός.

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀπὸ τῆς αὐτῆς θέσεως ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ ἀειμνήστου Ἀκαδημαϊκοῦ Παναγ. Πουλίτσα λέγουσα: «Τῶν αἰοιδίμων ἐκείνων λογίων ἀνδρῶν καὶ διδασκάλων τοῦ Ἑθνους, τῶν τε μνημονευθέντων, τῶν τε παραλειφθέντων, ὡς καὶ τῶν ἄλλων πνευματικῶν συντελεστῶν τῆς ἐξεγέρσεως καὶ ἀπελευθερώσεως, τὰ τιμιώτατα ὀνόματα θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγραφῶσιν ἐν τριπτύχοις, ἅτινα νὰ φυλάσσωνται εὐλαβῶς . . . εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα . . . εἰς τὰ μύχια τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας ἡμῶν. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνεγερθῇ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον, πνευματικὸν ἠρῶον καὶ μουσεῖον τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων ἀνδρῶν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου νὰ ἀποτεθῶσι τὰ συγγράμματα καὶ τὰ ἄλλα πνευματικὰ προϊόντα αὐτῶν, εἰς αἰώνιον μνημόσυνον τούτων καὶ εἰς δό-

ξαν πνευματικὴν τῆς Πατρίδος ἡμῶν. Διότι . . . ἡ ψυχικὴ προπαρασκευὴ τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ Ἔθνους ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀοιδίμους ἐκείνους λογίους καὶ διδασκάλους τοῦ Γένους, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς . . .».

Τὸ ἑλληνικὸν λοιπὸν ἔθνος ὑπῆρξεν ἔκτοτε φορεὺς γνήσιος τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ φρουρὸς ἀκοίμητος τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας αὐτοῦ. Κατηξίωσε τὴν λαμπροτάτην ἐποποιίαν τοῦ 1821 ἐπανειλημμένως μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου δι' ἔργων μεγάλων, προκαλεσάντων τὸν παγκόσμιον θαυμασμόν. Ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες καὶ οἱ κατόπιν ἃς κατευθύνωμεν τὴν Πατρίδα μας, τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα, μὲ ἀπόλυτον πίστιν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν πεπωμένων της, πάντοτε Ἑλλάδα νικήτριαν, πάντοτε ἀήττητον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων!

Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας κατ' ἐντολὴν τῆς Συγκλήτου θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ φίλος Ἀκαδημαϊκὸς κ. Νικόλαος Λοῦρος.